

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Dolenjske zidanice in hrami.

Po Dolenjskem je običajno, da imajo posestniki vinogradov po vinogradih kleti. Ako so zidane imenujejo se zidanice, ako so pa lesene, hrami.

V takih zidanicah ali hramih se vino ob trgatvi napravlja; v njih se tudi hrani, in to še celo v poletnem času. To navado, zidanice po vinogradih imeti, imajo tudi po nekaterih drugih deželah, na primer po Štajerskem in deloma na Spodnjem Avstrijskem. Vendar ni v teh deželah ta navada splošna, ampak skoro izjemna, in vino se v zidanicah le napravlja, ter k večjemu do dobrega saninca hrani, ne pa tudi v poletnem času. Po vseh drugih avstrijskih vinogradnih deželah, kakor tudi po celem Ogrskem, Italijanskem, Francozkem, Nemškem nimajo te navade. Po teh deželah speljejo marveč vse grozdje domov, kjer vino napravljaajo ter hranijo.

Vpraša se, je li ta Dolenjska navada prava

ali ne? V jednom oziru se mora reči; da je prava, v drugem, da ni prava. Z ozirom namreč na to, da po Dolenjskem ob času trgatve kaj rad dež nagaja, skoro so zidanice tako potrebne, kakor za poljedelstvo kozolci. Z ozirom na to, da ima Dolenjska večinoma kaj grde strme vinograjse poti, so zidanice tudi umestne. Lože se prepeljuje po snegu vino, kakor pa po slabi poti grozdje. No kar se pa umnega kletarstva tiče, pa zidanice ni odobravati, razun za napravo vina; pa še za to ne, ako ni zidanica tako napravljena, kakor bi imela biti. Koliko zidanice je namreč takih, da ima zunanji zrak kar prost dohod do kipeče kisajoče se drozgalice, do kipečega mošta! In kolikokrat nastane ob času trgatve, ob času kipečenja hladno, da kar mrzlo vreme, še celo sneg. Pri takem vremenu in v tako slabih zidanicah ne more mošt nikakor popolnoma dokipeti. V zimskem času to tudi ni možno, kajti prvi pogoj kipečenja je toplota. In tako se zgodi, da se v sledeči spomladi ali pa v poletji vina kvariti prično, da postanejo gosta, da se vzdignejo (zavrejo) itd.

PODLISTEK.

In ni šel v Ameriko.

(Črtica iz kmetiškega življenja; spisal —è.)

Kaj prida res ni bila tista njegova domačija. Lesena hišica se zelenim mahom obraščeno slamnato streho, z malimi štirivoglatimi okenci, z vežo, katera je bila tudi kuhinja in se sobico, v kateri si se jedva obrnil, res ni pričala o neznani kakovem blagostanju Matokánovega Martina. Nú, če pa priložimo k hišici še oni nizki hlev, kateri se je stisnil za hišo in v katerem je stanovalo dvoje malih hrvatskih voličkov in pa suhorebrna kravica čadava, in če se spomnimo na dve ozki njivici na dogavah in na travnik na mokricah, ostane Matokánova domačija še vedno siromašna, posebno če pomislimo na precejšnje številec malih, zdravih otročičkov, katere je treba hraniti in oblačiti. In res ni se hvalil Matokánov Martin sé svojo domačijo:

„Beračija!“ vzdihnil je tolikokrat. „Nič kot beračija. Mučiš se vse božje leto kakor živina,

delaš in se potiš, a nazadnje jedva da je kaj jesti po zimi. A če ne obrodi, potem pa stradaj in plačaj davek, kateri je vedno večji; a če nimaš s čim plačati, prodado ti nazadnje še tvojo beraško bajto in te spode sè ženo in otroci po širokem svetu. Posodi, da posodi, ta je še-le prava; oni kateri bi mogel, nima, a kateri ti posodi, plačaj mu vino, gospodske obede, prinesi mu še kaj za mito in naposled zgovori si tolike obresti, da mu jih ne moreš plačevati, še manj pa glavnice, pa če si še kaj imel, še ono ti vzame, oguli in sleče te do golega. To je križ na tem božjem svetu!“

Tako je modroval Matokánov Martin, hudoval se nad človeško osodo in blagroval one, katere je obdaroval gospod Bog z novci in imetkom. Zastonj ga je tolažila dobra žena in mu priporočevala potrpežljivost, češ, posijalo bode solnce tudi na njiju vrata, Martin je ostal stari nezadovoljnež.

„Da imam denarja, da imam denarja!“ ponavljal je tolikokrat in mislil, mnogo mislil, kako

Ako se smejo toraj zidanice z ozirom na deževno vreme ob trgatvi, z ozirom na slabe poti za napravo vina odobravati, smejo se le pod tem pogojem, da so pravilno osnovane. Pravilno so pa le tedaj osnovane, ako je prostor, v katerem ima mošt kipeti, tak, da je proti vplivu zunanjega zraka, proti vplivu vremena, popolnoma zavarovan. Toraj prostor, v katerem mošt kipi, biti mora tako zgrajen kakor vsaka soba, v kateri ljudje prebivajo. Obdan mora biti od vseh strani sè solidno steno (tako, skozi katero ne piha zrak) z dobrim ometanim stropom, z dobro zapirajočimi durimi in okni. V prostoru v katerem mošt kipi, biti mora tudi na vsak način peč postavljena, ki se ob času prehladnega, mrzlega vremena lahko kuri, ter tako zrak segreva. Tak prostor zadobi potem po vsej pravici ime kipelne kleti (Gährkeller).

No, čudno skoro je pač to, da imajo po južnih krajih, kakor v Vipavi, na Italijanskem itd. vže od nekdanj takih kipelnih kleti (po vipavsko faladur, italijansko foladore imenovanih), med tem ko jih v severnih pogrešamo. In vendar bi bile ravno v severnih krajih veliko bolj, da neobhodno potrebne, ker je ondi ob času trgatve hladno, da mrzlo vreme skoro navadno. Po Dolenjskem skrbeti bi bilo toraj v prvi vrsti za to, da se napravi kipelnih kleti, katerih pa bi ne bilo treba globoko v zemljo kopati. V dobri kipelni kleti napravljeno vino v zidanicah čez zimo držati ne kaže. Naj boljše se pač stori, ako se po prvem dobrem sanincu v kleti prepelje, ki je blizo gospodarstva ali v gospodarskem poslopi. Vino pa celo čez poletje v zidanicah puščati je pa skozi in skozi na-

pačno. Zakaj to? hočemo v prihodnji številki povedati.

(Dalje prihodajič.)

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Vsa širna Avstrija spominjala se je dné 18. avgusta rojstvenega dné našega **presv. cesarja**. Vsi narodi prosili so ta dan Vsemogočnega, da nam ohrani našega cesarja še mnogo let. Spominjali so se tega dné tudi tuji vladarji kakor ruski car in nemški cesar, katera sta ta dan pri obedih z gorkimi besedami napijala presvitemu našemu vladarju.

Ravno danes nahaja se naš presv. cesar v **Celji**, kjer bode navzoč pri velikih vojaških vajah. Od več strani gredó posebni vlaki z mnogimi tujci v Celje, da pozdravijo presv. cesarja.

Češko razstavo in zlato Prago obiskal bode naš cesar dné 26. septembra; tako se zagotavlja iz dobrih virov. V Pragi se uže v raznih odborih, med njimi seveda v prvi vrsti v mestnem zastopstvu, jako marljivo dela za dostojen sprejem ljubljenege vladarja. Čehi hočejo na vsak način pokazati, da so vsi napadi po nemško-judovskih listih bili zlobni, ko so dvomili o lojalnosti Čehov, ki goreče ljubijo svojega vladarja. Mnogo so si tudi prizadevali nekateri nemški časopisi, da bi preprečili obisk cesarjev. — Do sedaj je obiskalo razstavo nad poldrugi milijon ljudi.

V **Zagrebu** vršila se je minole dni velika narodna svečanost, ko so odkrili spomenik pesnika Kačiča. Prišli so k tej slavnosti in ob enem razstavo si ogledat tudi Dalmatinci. Slav-

da si pomaga. Ali kako? Hm, zakladi se več ne vzdigujejo, škratelj, potari ga sveti križ, tudi ne prinaša denarja; a zastonj ga nobeden ne dá. Kje bi si toraj pomogel Matokánov Martin? . . .

* * *

Vesel prišel je Matokánov Martin neke nedelje popoludnè domov. Po nauku stopil je k Veseljaku na kozarec vina, katerega je mimogredé bodi rečeno rad srkal naš Martin, tamkaj se je o marsičem pogovarjalo in vrnil se je prav zadovoljen na svoj dom.

„Ti stara, veš kaj, v Ameriko pojdem“, dejal je veselo svoji ženi.

„Ti? Se pač šališ?“

„Kaj bi se šalil, ne bodi čudna, prav v Ameriko pojdem. Tam se bo drugače živelo, drugače. Dete vse šembraj! da si ga čula, kako je pripovedoval stari Plešec, kar mu piše njegov sin iz Amerike. Kaj lanske spomladi je odšel in zdaj mu bode poslal nekoliko stotakov. To je denar! Ta služi, — vsaki dan dobi po dva goldi-

narja in pol, a je in pije, kar mu srce želi. Hm, tam imajo neki več zlata, kakor pri nas bakra. Pa da si ga videla, kakov gospod je! Stari je kazal sliko, katero mu je v pismu poslal. Obleden je, da ne more biti bolje, prav kakor kakov mestni gospodič, na glavi ima onakov visoki klubuk, v ustih smodko, v rokah paličico, a na prsih se mu sveti zlata verižica. Da takov je sedaj, pa se vendar spominjaš, kakov je bil, dokler je bil še doma. Hodil je raztrgan in zamazan, da bi se ga otrok v gojzdu prestrašil. He, he, to napravi Amerika! In če je pomagala njemu Amerika, zakaj ne bi meni? Prav v Ameriko pojdem“.

„Ne bodi vendar siten“, prigovarjala mu je žena. „Bodeš ti tako star po svetu hodil! Pa Pleščeve poslušaj! Saj znaš, da vedno desetkrat več povedo, kakor pa je v resnici. Pošteno smo do sedaj živeli, če tudi hudo, in dobri Bog nas tudi v prihodnje ne zapusti!“

„Kaj bi tisto?“ oporekal je Martin ženi, „Amerika je Amerika. Ej, ej, tam se še živi, ne pa tukaj pri nas, kaj bi tisto! Pa kaj je sam

nostni govor je imel ban sam. Govorilo se je v obče veliko in uže kričé judovski listi. Pri Slovanih iščejo ti prefrigani obrezanci dlake v jajcu; s takim nelojalnim postopanjem se pa še bahajo, kakor so na pr. ostudno pisali o dnevnem zapisniku nemškega cesarjeviča, za spomin na 25 letnico nesrečnih bitk na Českem l. 1866.

Kaj je novega po širokem svetu?

Ruski car in njegova soproga v spremstvu prestolonaslednika, grško kraljico in drugimi sorodniki potujejo na Dansko. Od tam obiše ruska cesarica tudi Pariz.

Francosko-ruska zveza jako v oči bôde Nemčijo, ki ima veliko bojazen zaradi te zveze; kajti vse stranke na Francoskem odobravajo to zvezo in jo imenujejo dober vspeh francoske politike.

Na **srbski** meji nastal je zopet nered. Na nekem otoku Donave imelo je 40 avstrijskih jetnikov in nekaj paznikov delo; iz srbske strani pa je prebivalstvo napalo te jetnike, čuvaje razorožilo in seboj na Srbsko odgnalo. Avstrijski zastopnik v Belem gradu se je pritožil zaradi tega nečuvnega postopanja, na kar so jetnike in čuvaje spustili. Preiskava se je pričela na Srbskem gledé tega dejanja.

Na **Bolgarskem** še vedno vré. Nekateri listi poročajo, da je policija v Sofiji našla veliko množino dinamita, streliva in orožja zakopanega.

Na otoku **Kreti** je zopet položaj napet. Tamošnji guverner je uže poročil turški vladi, da se čutijo znamenja bližajočega se zopetnega vstanka.

Pleščev v Ameriki? Hm, koliko jih je že odšlo od nas, od drugod jih gre pa še po več in kaj jim je zato. Denarja je tam, kakor pečkov in ko si ga nabere dovolj, pridejo zopet domov in žive srečno v obilnosti. Zakaj ne bi šel tudi jaz, da tamkaj poskusim svojo srečo?"

"Zdaj bodeš vedno godel o tej svoji Ameriki. Naj se gre solit Amerika! Ne misliš, da morajo tamkaj v Ameriki hudo delati in ne znaš, da je Amerika daleč onkraj morja. Kdo vé, a bi prišel živ tjakaj, ali še manje zopet nazaj! In da ostane samo sami otroci in jaz?"

"Bodem vam že pošiljal denarjev, da ne bode te stradali!"

"Da, da se še bolj zadolžimo in od kod ti novci za potovanje?"

"To se bode že dobilo, le toliko ti povem, da pojdem v Ameriko in pojdem. Dovolj mi je tega večnega stradanja!"

Zastonj je bilo ženino dokazovanje, Martin je trdil svojo. Rosile so se očesi onega večera siromašni ženi, otročiči so tiho ihteli, a naš dobri

V **južnej Ameriki**, v Čile, še vedno traja boj med republikansko vlado in vstaši. Ta boj se bije uže deset mesecev in Bog zna kdaj bode končan, ker enkrat je vladna vojska tepena, drugokrat vstaši.

Na **Kitajskem** vedno preganjajo kristjane in evropejce. Ni dolgo, kar so jih več pomorili, jim hiše požgali in imetje oropali. Evropske vlade so poslale v Kitaj vojno brodovje, katero bode čuvalo podanike; in ako kitajska vlada ne bode strogo postopala, bodo jo pa veliki pomorski topovi prisilili, da brani vse bivalce v Kitaji.

Piše se nam:

Iz Šent-Jernej. — Čitatelj je bilo v časnikih o izseljevanju v Ameriko l. 1890 s'edeče: Leta 1890 se je izselilo iz avstro-ogrške monarhije 55.658 ljudi, in sicer iz C slajtanskega 28.236, iz onstranske polovice pa 27.422. Od vseh teh jih je šlo 789 v južno Ameriko; ostali pa skoro vsi v Zedinjene države. Sploh je število izseljenecv mimo prejšnjega leta mnogo večje. Iz vse Evrope pa se je preselilo v Severno Ameriko v imenovanem letu okoli 450.000 ljudi. Izseljevanje Nemcev je nekoliko odmenjalo, pomnožili pa so se slovanski izseljenci, zlasti slovaški, poljski, hrvaški in slovenski. Poljaki hodijo tudi v Brazilijo, med tem ko ostali Slovani skoro brez izjeme le v Zedinjene države. Vseh Slovanov preselilo se je onstran oceana v letu 1890 nekako 141.242. Po natančnih izvestjih je odločno svariti ljudi pred izseljevanjem v Brazilijo in v argentinsko republiko. Tudi od nas, posebno iz nekaterih vasi

Martin premišljeval je o svoji Ameriki in prihodnji sreči. Blagor njemu . . .

* * *

Daljna Amerika je popolnoma osvojila Matokánovega Martina. Kar delati ni več mogel. In če je že kaj delal, vselej bile so mu misli daleč, daleč. V duhu je videl, kako bode v Ameriki delal, varoval in prilagal kupček h kupčku, dokler mu ne naraste in se vrne z njim kot imovit mož v svojo domačijo. Hej, to ga bodejo veselo sprejeli žena in otroci, kateri bodejo do takrat že lepo vzrastli. Čudno jim bode, ko bodejo videli bogatega, gosposko oblečenega očeta in ko jim bode on delil dragocena darila. In podrl bode staro bajto in sezidal na njenem mestu veliko, zidano hišo, kakove ni na daleč na široko, nakupil bode polja, odprl prodajalnico. Vse ga bode spoštovalo, vse se mu bode čudilo in kdo vé, če ga naposled še županom ne izvolijo. Da in v vsem tem bode mu pomagala Amerika, kako, da ne gre tja?

tukajšne zelo obširne župnije, se je že obilo ljudi, bodisi moškega ali ženskega spola podalo v Ameriko. Več izseljencev je tudi že poslalo denarja nazaj, da njih žene plačujejo dolgove ali pa same rabijo za svoje vsakdanje hišne stroške in potrebe. Kdor je bil doma priden in ima tam srečo, da dobi kmalu delo, ta zasluži res mnogo denarja in hvali v pismih dobri zaslužek. A premnogi tožijo, da niso imeli, posebno zimski čas veliko za služka, komaj toliko, da so se preživali.

Naši ljudje, ki so v Ameriki, spomnili so se tudi naše lepe in prijazne podružne cerkve svetega Roka na Tolstem vrhu, kjer je bil l. 1682 Herold Wuseth, posestnik Gracarjevega Turna, radodarno odstopil toliko sveta, da je na njem sezidala srenja cerkvico na čast zavetniku proti kugi sv. Roku. Poslali so naši ljudje iz Amerike denarja našemu čast. gospodu župniku s prošnjo, da bi 17. avgusta t. l. služili sveto službo božjo, pri kateri naj bi se tudi orglalo in pelo. Zgodilo se je to v pondeljek 17. avgusta ob 6. uri zjutraj, ravno drugi dan po shodu, ki je bil letos obilno od blizo in daleč obiskan od romarjev, ki so sv. Roka in tudi Marijo Pomagaj počastili ter se njihni prošnji in varstvu priporočevali.

Drugi dan so bili povabljeni posebno otroci in žene onih mož, ki so v Ameriki, da bi prosili zdravja, sreče, blagoslova, posebno pa še srečne vrnitve v domovino. Prišlo je bilo le majhno krdelce zaradi zelo slabega vremena, kajti je močno deževalo. Molili so pa, upamo, ti toliko bolj goreče, da bi sv. Rok in Marija Pomagaj srečno zopet pripeljala njih domačine k svojim družinam! Bog jih usliši!

Ali odkod novcev za pot?

To vprašanje razpodilo je vselej lepe Martine misli. Od kod novcev za pot?

Ležal je nekega popoldne Martin v senci košate tepke pred svojo hišo. Soparno je bilo in nič kaj pametno ni mogel misliti. Ni čudo, saj je zopet rešetal staro vprašanje, od kod novcev za pot? Hm, prodal bi hišico in njive, ali kam, da mu gredo žena in otroci, ali kje bi naposled našel kupca? Šel bi k bogatemu Vrbarju, da mu posodi dve sto goldinarjev, ali on mu ne bode zaupal, ali če mu posodi, izgovoril si bode tolike obresti, da bode grdo. Presneto, zakaj je na tem božjem svetu taka sila za denar. Saj ne potrebuje več, kakor dvesto goldinarjev, in še teh ne more dobiti. Hm, hm!

Tako je mislil in gledal leže proti nebu, na katerem so se zbirali mali sivkasti oblački. Sparina ga je popolnoma prevzela, oči so se mu počasi zapirale in zaspal je, trdno zaspal.

(Dalje prihodnjič.)

Iz Stange. (Zakasnjeno.) Res smo v hribih, kjer vlada tiha samota, pa vendar nismo zadnji v Izraelu.

Dne 10. maja smo imeli novo mašo. Bilo je sicer slabo vreme, a vendar je privrelo ljudstva silno veliko od blizo in daleč. Vse se je vršilo v najlepšem redu, za kar gré največja čast preč. g. župniku, kateri so toliko pripomogli k tej redki slovesnosti in s prekrasnim nagovorom tako ginili srca vseh poslušalcev, da so solze mile radosti lesketale v vseh očeh. Izborna petje je poviševalo cerkveno slovesnost.

Na dan sv. Antona, varuha naše cerkve, sta se blagoslovila dva kipa, kip sv. Jožefa in Lurške Matere Božje, katera je izdelal domač, res hvalevreden mojster, g. J. Grošelj iz Selc na Gorenjskem. On je vreden priporočevanja; kajti ne gleda toliko na zaslužek, kakor na mojstersko izvršenje vsacega dela.

Ali ne bi bil že čas, da bi tudi pri takih rečeh veljal izrek: „Svoji k svojim!“ na katerega so se naš preč. g. župnik ozirali ob tej priliki s tolikim pridom? Kapeli, v katerih ste ti dve podobi, nam je pa prav lepo naslikal domač umetnik, g. Ant. Cej, sedaj bivajoč v Rudolfovem. Naslikal je štiri čudeže sv. Antona ter poleg kipov dva leteča angelja — vse na presno. Delo je zgotovil natančno in lepo. Ogledovalo je slike že mnogo priprostega kakor tudi gosposkega in v tej stroki razumnega ljudstva, in vsakdo je pohvalil, da je prav lepo. Čestitamo blagemu poštenjaku, g. Antonu Ceju.

Omeniti še moram nekoliko našo letino. Kazalo je, da bode nekaj sadja; pa kakor se vidi, šel bode up po vodi.

Vse je pozno; črešnje smo že komaj pričakali; hrušek bode največ, ako nas ljubi Bog obvaruje hude ure. Česplje so se pa večinoma v „rožice“ spremenile. Žito nam pa vendar daje upanje, čeravno je bila huda zima; o trti pa najraje molčim.

Živina hudo boleha, marsikateri kmetič tarna: „Kaj bo če pojde tako naprej“. Hvala Bogu, da so saj ljudje zdravi! S.....r.

Iz Polja — (Zakasnjeno.) 22. julija zadel je našo župnijo silen udarec. Izdihnil je blago dušo čast. g. župnik Andrej Pavlič. Blagi mož je pretrpel posebno zadnje čase prav hude bolečine. Da so ga spoštovali vsi od velikega do malega, spričevalo je veliko število pogrebcev, ki so ga spremili na zadnjem potu. Zbralo se je bilo toliko ljudi, da je bila velika Poljska cerkev do malega napolnjena. Med odličnimi pogrebci videl sem našega blagorodnega gospoda okrajnega glavarja, dalje g. J. Baumgartner-ja in g. A. Jamarja. Izmed tovarniških uradnikov tukajšnje papirnice vdeležil se je osebno pogreba vodja, g.

Oskar Carist. Krasne vence s trakovi darovali so: g. Ivan Baumgartner, grajščak na Fužinah, občina Poljska, fara Poljska, vas Sneberje, vas Gorenji Kašel, isto tako blaznica na Studencu in delavke iz papirnice. Krasen venec je podarilo tudi vodstvo Lajkamovih papirnic in g. A. Jamar. Čast. g. dekan J. Flis je vodil pogreb in imel tudi primeren govor v cerkvi. Po končanem cerkvenem opravilu šel je žalostni sprevod na novo pokopališče, kjer smo izročili pozemeljske ostanke materi zemlji. Omeniti moram tudi pohvalo, da je vodstvo papirnice v Vevčah ustavilo delo v nekaterih oddelkih, da so se mogli vdeležiti delavci pogreba. Objednem je omenjeno vodstvo ukazalo požarni brambi, da se vdeleži pogreba v paradu, in tako prav lepo poveleča pogreb. Nebo je žalovalo z nami, ko smo izročali truplo svojega dušnega očeta materi zemlji, a nikogar izmed žalujočih faranov ni ostrašilo slabo vreme, da ne bi spremil ljubljene očeta do hladnega groba. Bodi zemljica lahka zvestemu pastirju!

Pr.....

Iz Novega Jorka, 7. julija. Danes so bili v kaznilnici Sing-Sing štirje morilci in sicer James J. Slocum, Josef Word, Harris A. Smiler in Schikiok Ingigo s porabo elektrike usmrteni. Navedeni morilci bili so do zadnjega dobre volje in ne enemu ni bilo videti, da bi imel kak strah pred smrtjo. Do zadnjega so dobro pili in jedli, kajti bili so mnenja, da jih bode gubernator države New-York pomilostil, kar se seveda ni zgodilo.

Prvi, kateri je prišel na osodepolni električni stol, bil je James J. Slocum. V sobi, kjer je stol stal ni bilo razum zvedencev profesorja Landry, dr. Rockwell, dr. Mr. Donald; doktorjev: Daniels, Southwick, Ward in Barker, 12 porotnikov, jetničarskega nadzornika Prown, električarja Davis in nekaj povabljenih prič, nihče drugi navzoč.

V spremstvu dveh duhovnikov in nadjetničarja Connaughtova, šel je Slocum mirno in vdan k električnemu stolu, se nanj vsedel ter še pomagal služabnikom, da so ga na istega navezali. Na čelo in noge djal se mu je električni drat. Ko se je to zgodilo, dal je dr. Mr. Donald znamenje z ruto, na kar je električar Davis začel svoj posel; — 20 secund in — Slocum ni bil več med živimi.

Drugi obsojenec Smiler, obnašal se je tudi mirno, vsedel na stol in se pustil zvezati, a pri njem je smrt še le v 10 minutah nastopila in sicer še le pri drugem električnem vdarcu. Začutil se je neki čudni smrad in pri natančnem preiskovanju pokazalo se je, da so bili telesni deli, in sicer noge in glava obtoženca opečeni.

Tudi tretji morilec, zamorec Word, šel je vdan v svojo osodo na stol, od kojega je vedel, da ga ne bode nikdar več živ zapustil. Dobil je

dva električna vdarca in tudi njega telesni deli bili so opečeni.

Kakor mirno in v svojo osodo vdano šli so prvi trije morilci v smrt, tako besno obnašal se je četrti obsojenec japonec Ingigo. Branil se je na vso moč in se sploh obnašal, kakor divja zver; duhovnika, koji ga je miril in tolažil ter na zadnjo pot pripravljati skušal, sprejel je s kletvijo in treba je bilo napetih močij šestih služabnikov, da so ga dovedli do stola in ga privezali na istega. Tudi njega spravil je še le drugi udarec na oni svet.

Vsmrtenje vseh štirih obsojencev trajalo je eno uro in 23 minut ter bilo ob 6. uri zjutraj dokončano.

Vsi vsmrteni bili so obsojeni in sicer: Slocum radi hudodelstva umora dovršenega na njegove ženi na novega leta dan 1890; Ingigo radi istega hudodelstva dovršenega na mornarji Mara Comni v noči 10. novembra 1890 in sicer radi tega, da bi dobil zadnjega službo na neki japonski ladiji; Smiler radi istega hudodelstva dovršenega s tem, da je dné 3. aprila 1890 svojo ženo, koja je zvedela, da je bil on (Smiler) večkrat oženjen ter se branila z njim skupno živeti, ustrelil in slednjič zamorec Wood radi istega hudodelstva, doprinešenega s tem, da je sodelavca Karla Ruffi dné 19. maja 1889 o priliki nekega prepira, koji je nastal med navedenema radi enega dolarja, z nožcem zaklal.

Vsmrtenje hudodelnikov s porabo elektrike je tukaj še le pred kratkim časom vpeljana ter provzroči po izreku izvedencev smrt brez vseh bolečin in jako brzo (kakor da bi strela zadela); vendar se pa da lahko iz okolnosti sklepati, da so bili deli usmrtenih opečeni, in je pri treh smrti še le pri drugem električnem udarcu nastopila, in da so se trupla obsojencev na stolu grozovito krčila — ravno nasprotno. V tukajšnjih jetnišnicah je precejšnje število morilcev, koje bode gotovo osoda gori navedenih morilcev doletela, a skoro vsi so izrekli, da bi bili raje obešeni, kakor na električnem stolu usmrteni.

Iz množine tukaj na smrt obsojenih in tudi usmrtenih hudodelnikov, pa dragi bralec „Dol. Novic“, lahko sklepaš, da so tukaj še sodniki, kateri se držé gesla: „Glava za glavo“. R.

Domače vesti.

(Cesarjev dar.) Po povodnji poškodvanim prebivalcem Radoljskega okraja je presvitli cesar daroval 2000 gl.

(Cesarjev rojstni dan) obhajali smo tudi pri nas v Novem Mestu na kolikor mogoče dostojen način. Pontifikalne sv. maše v kapiteljnu udeležili so se vsi uradi, mestni zastop in obilo pobožnega ljudstva.

(Imenovanje.) Gosp. Fran Šešek, dosedaj davkarski kontrolor v Novem Mestu, imenovan je glavnim davkarjem. Čestitamo!

(Umrli) V Št. Rupertu umrl je dne 26. avgusta občespoštovani in priljubljeni župnik, zlatomašnik in knez.-škof. konzistorijalni svetnik g. Alojzij Košir. Blagi pokojnik dosegel je lepo starost 76. let ter kot dušni pastir deloval v slavo Božjo in v blagor svojim ovčicam 53 let. — Na Grmu umrl je dne 25. avgusta grajščak g. Anton Vincenc Smola v 72. letu. Naj v miru počivata!

(O dolenski železnici.) Vsled dopisa vodstva za zgradbo dolenske železnice v Ljubljani od 24. avgusta t. l. št. 297 pričele se bodo na projektirani progi dolenske železnice kopati jame, da se prepričajo o kakovosti zemljišča, zaradi tega, da bodo napravili natančen proračun stroškov. Vodstvo zgradbe bode se z dotičnimi posestniki na ta način pogodilo, da bode za eno leto kraj kjer bode jamo izkopalo vzelo v najem in po preteku tega časa pa v prejšnjem prvotnem stanu posestniku zopet izročilo, ako ne bi isti kraj do tje se za zgradbo železnice stalno razlabil. Vodstvo zgradbe dolenskih železnic je k temu podjetju v zmislu zakona 18. svečana 1878 opravljeno in c. kr. okrajna glavarstva bodo v služaju, ako bi kateri posestnik jam kopati ne dovolil, z razsodbo dognala.

(Gasilno društvo v Novem Mestu) obhajalo je, kakor znano, dne 15. avgusta svojo petnajstletnico. Velika vaja na glavnem trgu je bila — prepovedana. Ljudska veselica, pri kateri je sodeloval naš „Sokol“ in pevsko društvo, bila je zelo dobro obiskana in se je po vsem prav lepo vršila.

(„Dolenski Sokol“) udeležil se bode skupno z drugimi Sokolskimi društvi slavnosti in obiskal bode razstavo v Zagrebu dne 6., 7. in 8. sept. Odpeljal se bode iz Novega Mesta v saboto dne 5. septembra med 6. in 7. uro zvečer v Kostanjevico, kjer bode prenočil. Dne 6. septembra med 7. in 8. uro pride vlak iz Trsta in Ljubljane na postajo Videm, kjer se bodo Sokoli pridružili vlaku. Želeti bi bilo, da to priliko uporabijo tudi drugi bolj imoviti Dolenci ter obiščejo razstavo te dni. Vožnje cene bodo znižane. „Sokolu“ se bode pridružilo, kakor je do sedaj znano, več gostov.

(Okrajna bolnišna blagajna) v Novem Mestu je imela do sedaj dohodkov: Doneski delavcev 221 gld. 81 kr., doneski delodajalcev 229 gld. 94 kr., skupni vsprejem 451 gld. 75 kr. Stroškov: Bolnišna podpora 150 gld. 3 kr., zdravila 25 gld. 68 kr., bolnišnični stroški 7 gld. 70 kr., transportni stroški 7 gld. 20 kr., pisarniški inventar 7 gld. 10 kr., opravični stroški 100 gld. 76 kr., tiskovine in razni drugi stroški

64 gld. 9 kr., skupni stroški 362 gld. 56 kr. Gotovine v blagajni 89 gld. 19 kr. Všteti pa še niso stroški zdravnikov.

(Toča) pobila je dne 23. avgusta zjutraj dokaj hudo poljske pridelke, posebno pa uničila ajdo, prizadeti so kraji: Toplice, Vavta Vas, Polje, Češča Vas in novomeška okolica. Na nekaterih krajih je padala tako debela kakor kurja jajca, tudi vinogradi po Trški gori so prizadeti.

(Pasji kontumac.) V občinah Šmihel-Stopiče in sv. Peter se je dne 24. in 25. t. m. tuj, 7 let star pes srednje velikosti, rujave, na križu in pod životom bele barve okoli klatil in bil 25. t. m. pokončan in vsteklega spoznan. Popadel je dva dečka in ogrizel pri posestniku Antonu Kovačiču na Hribu pri Zajčjem Vrhu h. št. 5 kravo in pri Rezi Redek v Mačkovcu h. št. 12 kravo in junca. — Vsled tega se na podlagi postave z dne 29. februarja 1880 l. za kraje: Hrušica, Zajčji Vrh, Sela pri Zajčjem Vrhu, Dolž, Vrh pri Dolžu, Pangerčgrm, Pota Vrh, Veliki in Mali Slatenek, Št. Jošt, Hrib, Verdun, Stopiče, Plemborg, Veliki in Mali Orehek, Brezovica, Velika in Mala Cikava, Žabja Vas, Kandija, Dolnja Vas, Žihovo Selo, Krka, Smolina Vas in Ragovo v občini Šmihel-Stopiče; potem Gaberje, Jugorje, Gorenji in Doljni Suhadol, Leskovec, Velike in Male Brusnice, Ratež in Gumperg v obč. Brusnice, mesto Rudolfovo; potem Beršlin, Muhaber, Potočarska Vas, Velika in Mala Bučna Vas, Ločna, Gorenje in Dolenje Kamnice v obč. Prečna; slednjič Mačkovec, Št. Peter, Ždinja Vas, Zelno, Lešnica, Jelše in Črešnica v obč. Št. Peter od danes počenši trimesečni pasji kontumac upelje in ukaže, da smejo psi v tem času le s trdno torbo na gobci okoli tekati, ali pa se morajo zunaj hiše voditi na vrvi. — Psi, ki bodo prosto okoli tekali, bodo se polovili in pokončali, proti nemarnim lastnikom pa se bo postopalo po dotičnih postavnih določbah. — Konjač je dobil nalog, v omenjenih krajih večkrat okoli hoditi in vse prosto tekajoče pse poloviti in pokončati.

(Sejm) v kočevskih Čermošnjicah bode prvi dan po Malem Šmarnu, to je dne 9. septembra. — V Brusnicah pa bode sejm dne 12. sept.

(Iz letnega poročila) Franc-Jozefove štirirazredne ljudske šole v Črnomlji posnemamo, da je učilo na tej šoli pet učiteljev in jedna učiteljica. Šola je obiskovalo 383 učencev in učenk, ponavljalno šolo pa 88 učencev in učenk. Bodoče šolsko leto prične se 1. septembra. — Trorazredna ljudska šola v Toplicah je zaključila šolsko leto 29. avgusta, ter posnemamo iz letnega poročila, da so tam podučevali trije učitelji in jedna učiteljica; šola je obiskovalo 120 učencev in 97 učenk. Prihodnje šolsko leto se bode pričelo, dne 19. oktobra.

(V ljubljansko semenišče) sta sprejeta abiturjenta tuk. gimnazije g. Vilko Mlejnik in Josip Šolar doma iz Kroke na Gorenjskem.

(V Zagreb) pelje dné 6. septembra posebni vlak po jako znižani ceni, povodom lepe razstave in velikanskih sokolskih, pevskih in drugih slavnosti. Iz Vidma odhaja ob 8. uri 33 min. zjutraj in stane voznja tje in nazaj v I. raz. 2. gld. 90 kr.; II. raz. 2 gld. 10 kr.; III. raz. 1 gld. 30 kr. Iz Brežic odhaja ob 9. uri 12 min. dop., cena tje in nazaj I. raz. 2 gld. 60 kr.; II. raz. 1 gld. 80 kr.; III. raz. 1 gld. 10 kr. Prihod v Zagreb ob 10. uri 50 min. dopoldne. V olajšanje udeležbe in v izogib preštevilnosti pelje dné 8. septembra zopet enaki vlak v Zagreb toda že ob 7. uri 30 min. zjutraj iz Vidma in prihaja v Zagreb že ob 8. uri 52 min. zjutraj in odhaja taisti dan iz Zagreba ob 10 uri 20 min. zvečer. Vsi listki so veljavni 14 dni z dvakratnim izstopom in se dobivajo pri reditelju g. Josipu Paulinu, potovalna pisarna v Ljubljani in v Rudolfovem pri g. T. Zalokarju, trgovcu.

(Na sv. Višarije) se bo priredil prihodnji posebni vlak dné 5. septembra iz Štajerskega in Notaranskega čez Ljubljano, ker je cena vožnji zopet jako nizka je upanje, da bode udeležba obila. — Dné 7. septembra t. l. pelje posebni vlak na Gorico in Sv. Goro oziroma Trst, tudi po jako nizki ceni. Listki so 14 dni veljani in se dobivajo se pri g. J. Paulinu v Ljubljani in pri T. Zalokarju, trgovcu v Novem Mestu.

(V Prago) odpeljalo se je dné 3. avgusta s posebnim vlakom nad 400 Slovencev in Hrvatov, bili so tam prav navdušeno sprejeti. Velika in krasna razstava, kakor vse drugo dopadlo se jim je izvrstno. Čehi pa tudi znajo tujca pogostiti. — Na mnoge želje priredil se bo dné 21. septembra še en posebni brzovlak v lepo zlato Prago, po nizki ceni in jako izvrstnem programu, kakor do sedaj še ni bilo. Pojasnila in vozne listke, katere naj se prej ko prej oskrbijo, dobivajo se vže pri prireditelju g. Josipu Paulinu, potovalna pisarna v Ljubljani.

Razne vesti.

* (Povodnji na Gorenjskem) nastale so vsled vednega deževja in nevihte, dné 23. avgusta, ker se je oblak utrgal. Posebno prizadeta savska dolina okoli Kranjske Gore, Radeč in Korena. Opuščenje je večje nego l. 1885. Naraščajoča voda je podirala mline, žage, hiše, zidan kameniten most, ceste in celo železnični tir tako poškodovala, da niso nekaj dni mogli voziti na Radeče. Skale, katere so tehtale okoli 400 kil je valila po hudournikih. Škode imajo ubogi Gorenjci jako mnogo. Ljudij ni pone srečilo. — Tudi v Trbižu bili so zelo hudi nalivi in voda je po Gorenjem in Dolnem Trbižu obilo škodo napravila. V Trbiž so poslali cel oddelek vo-

jakov na pomoč in je železnična zveza iz Ljubljane do Trbiža in Pontebe še pretrgana. — Grozna nesreča pa se je zgodila na Tirolskem v vasi Kolomann, kjer je vedno deževanje poplavelo del hriba, kateri se je v noči med 11 in 12 uro odtrgal in vas Kolomann, katera je na griču, prekuenil v dolino mej gromenjem skalovja, bučanjem viharja in šumenjem vodá. Ljudje pravijo, da so mislili, da je nastal sodnji dan, ker ni bilo družega videti, kakor dim in ogenj. Utonilo je 47 ljudij, drugim pa je vzeto vse premoženje, ker so hiše odnesene, polje je s kamenjem in peskom zasuto. Vodo je zajezilo skalovje in nastalo je jezero. Prišli vojaki in delavci so z velikim trudom jez predrli, da je voda odtekla in odstranili iz ceste nanešeno skalovje, pesek in rušnjo. — Tudi po Italijanskem bile so nevihte s točo in so mnogo škode proizročile.

* (Sneg meseca avgusta) je zapal po planinah v obližji Beljaka do meje dreves in so morali vsled tega živino raz planin odgnati. Tudi višje vrhove Karavank je sneg pobelil.

V mesecu juliju v Novo Mesto vračujoča se plama:

B. Kastner, Loitsch. — Alois Mihalič, Agram. — And. Peharski, Sušak. — Anton Šali, Montana. — Kath. Sterbenc, Red Jacket. — Kolman Andrej, Hl. N. Am. — Bostiančič, Sušak (recom.) — Jernej Kastruc, Wolfsberg. — Pimann Jos. Calumet. — Janez Jarc, Mirnapec. — Janez Pikec, Velka gorica. — Janez Krainz, Lichtenwald. — Fanny Hilscher, Mariahilf. — Martin Gazwoda, Columbus. — Math. Jonke, Brooklyn. — Joh. Lavrenčič, Karlstadt. — Jože Hrastar, Fiume. — Maria Kometec (brez kraja). — Martin Brajdič, Ljubljana. — Franc Jurman, Exbonis. — Kristina Sepelc, Agram. — Josef Hrastar, Fiume.

Loterijske srečke.

Gradec 15. avgusta	29	82	50	6	31
Trst 22. „	38	10	61	1	75
Gradec 29. „	49	16	9	72	73

Vožnja železnine

na Videm od 100 kg. po 70 kr., a ne manj, ko 100 met centov vsikdar, oddado se pri fabriki kneza Auersperga na Dvoru (Kranjsko.) (174)

Dve let star bik za pleme

sive barve, je na prodaj pri Franc Kastelicu, na Jablanu pošta Mirna peč. (179—1)

Gostilna se daje v najem

več se izvê v fabriki za železnilno kneza Auersperga na Dvoru (Kranjsko.) (173)

Javna dražba

v ponedeljek 7. septembra prodala se bo v Novem Mestu h. št. 155 iz zapuščine bukvoveza Perovška mnogovrstna hišna oprava, obleka in perilo; dalje dva stroja in vse orodje za bukvoveznico. Prodaja vršila se bo od 9. do 12. ure, in po potrebi tudi popoldne od 3. do 6. ure.

Izučen cerkovnik, ob enem krojač

želi na kacej fari službo cerkovnikovo prevzeti. Bil je vže cerkovnik na kmečekj fari tri leta; opravljal je zakristansko službo tudi v nekem samostanu več mesecev. Ponudbe naj se blagovoli poslata „Katoliškej družbi rokodelskih pomočnikov“ v Novem Mestu. (159—1)

Šolske knjige

za ljudske šole in gimnazijo, kakor tudi potrebno risalno in pisalno orodje ima na prodaj

Janez Krajec

v Novem Mestu.

V mojo prodajalnico z mešanim blagom in deželniimi pridelki vzamem takoj v poduk

pridnega učenca,

kateri je vsaj 4 razrede ljudske šole dovršil, ter je lepega in poštenega vedenja.

Friderik Skušek,

trgovec v Metliki.

(151-3)

Odbrane poštno konje, (171)

kateri so za kmetijo in za cestno vožnjo še dobri, ima na prodaj oskrbništvu grajščine Trebnje na Dolenjskem

V mojo prodajalnico z mešanim blagom sprejemem takoj

učenca,

kateri je 14-15 let star in vsaj ljudsko šolo dovršil.

Kunc Avgust,

trgovec v Črnomlju.

(148-3)

Pet lepih travnikov

je naprodaj; lega njih je čisto vgodna in na ravni. Natančneje se izve pri

(172) **Francetu Ulipič-u** v Škocijanu.

Mežnar (cerkvenik)

sem bil v veliki fari skozi 7 let, spoštovan od duhovščine, učiteljev in ljudstva, sem tudi zmožen orgljanja, 29 let star in vojaščine prost; se uljudno obračam do čast. duhovščine za kako mesto cerkvenega oskrbnika.

Friderik Mohar,

So. Križ pri Litji.

(149-3)

Vsled ustavljenja tovarne za železo na Dvoru, od katere sem blago prevzel, imam na prodaj pod tovarniško ceno: štedilna ognišča (Sparherde), peči, kotle, vratca in druga dela za peči; možnarje, mlino za kavo, uteže za ure, lopate za kolesa in druge stvari iz litega železa. Tudi imam v zalogi kovane koroške kolesne obroče, osi, železo v palicah, drat, cinasti, bakreni in železni kositar (pleh), lepe pozlačene nagrobne križe s kamenji, mlino in poprečne žage, pluge in rezalne stroje vse vrste; vse prodajam z garancijo.

Dalje imam vedno v zalogi različne barve z firnežem ribane, špecerijsko blago kakor: sladkor, kavo, riž, olje, petrolej itd. po zelo nizkih cenah.

Adolf Gustin

Novo Mesto.

(172-1)

Posestvo v Žužemberku

obstoječe: hiša št. 178, nova, z opeko krita, drugo gospodarsko poslopje in kozolec, vse v dobrem stanju; pri posestvu je njiv za 18 mernikov posevke, vinograd in dva dela hoste (jeden z bukovim, drugi s hrastovim lesom) je na prodaj. Več se izve pri **Franc Glavan-u**, mlinarju v Žužemberku hiš. štev. 83.

(163-2)

Učenca,

kateri je zvršil vsaj štirirazredno ljudsko šolo z dobrim vspehom, v sprejemem takoj v svojo trgovino z mešanim blagom,

Janko Puhek v Črnomlju

št. 6106.

Razpis.

Na deželni vinarski, sadjarski in poljedelski šoli na Grmu pri Novem Mestu, z dveletnim poučevanjem in slovenskim učnim jezikom, izpraznjenih je pet deželnih ustanov za prihodnje šolsko leto 1891/92, katero se prične dné 1. novembra 1891.

Pravico do teh ustanov imajo sinovi kranjskih kmetovalcev in vinogradnikov, ki so vsaj 16 let stari, čvrstega zdravja, lepega vedenja in so z dobrim vspehom dovršili vsaj ljudsko šolo. Prednost imajo taki kmetijski sinovi, od katerih je upati, da se bodo potem na svojem domu s kmetijstvom, vino- in sadje-rejo pečali.

Učenci z ustanovami dobivajo brezplačno hrano, stanovanje in poduk v šoli, obleko si pa morajo sami preskrbovati.

V šolo sprejemajo se tudi:

1. Plačujoči učenci, kateri plačujejo po 33 do 50 kr. na dan za hrano in stanovanje, in pa 20 gld. šolnine na leto; in

2. eksternisti, ki zunaj šole stannjejo in plačujejo le šolnino

Lastnoročno pisane slovenske prošnje, ki morajo biti kolekovane z kolekom 50 kr. se imajo

do 1. septembra 1891

izročiti vodstvu deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu pri Novem Mestu.

Prošnjam priložiti je rojstni list, spričevalo dovršene ljudske ali srednje šole, zdravniško potrdilo o čvrstem telesu in trdnem zdravju in župnijsko spričevalo o lepem vedenju.

Prošnjam za sprejem proti plačilu priložiti je revers ali obvezno pismo starišev, oziroma varuha zaradi vzdrževanja učenca.

Deželni odbor kranjski

v Ljubljani dné 29. julija 1891.

(160-2)

Zalogo

nagrobnih vencev z napisi

ima

Tone Virant v Novem Mestu.

Naročila po pošti se točno izvršujejo.